

САНА ОЛОХ

ЧУРАПЧЫ
УЛУУБУН
ХАБЫАТА

ХАБЫАТ
1931 СЫЛ АЛТЫННЫ
15 КҮНҮТТЭН ТАХСАР

№ 115 (7756) ★ 1994 сыл алтынны 1 күнэ. Суббота ★ Санаата—146 солкубай 15 харчы

Саха Республикатын быыбардааччыларыгар ГОСУДАРСТВЕННОЙ МУНЬАХ (ИЛ ТҮМЭН) ЫҢЫРЫЫТА

Ытытабыллаах быыбардааччылар!

Көһүннү көмүгэ Государственной Муньах (Ил Түмэн) народнай депутаттарын аадырмаларыгар 4 боппууоска Саха Республикатын Президентин, Правительство чилиэннэрин, республика олохтоох дьахталларын баһылыктарын бөлөхтөрүн, Саха Республикатын профсоюзтарын федерациятын сибистин председателлэрин уонна республика сорох предпринималарын салаааччыларын ытырымылара илбиртэлээтлэр:

— Олохтоох государственнай былаас бөрөстөбниталлаах органнын быыбарын болдьоон 1995 сыл сайыгар көһөрөр туһунан;

— улуустар, куораттар, бөһүөлөктөр уонна нэһиллэктөр дьахталларын баһылыктарын быыбарын Саха Республикатын Президентин быыбарыгар сөп түбөһүннөрөр туһунан;

«Саха Республикатыгар государственнай былаас олохтоох органнын туһунан» конституционнай — Сокуонига Президент, Правительство уонна улуус, куорат баһылыктарын икки ардыларыгар хардарыта сыйыһаһымылара уонна бииргэ үлэлэһиннэри арыһар аналлаах балаһманныахтары киллэрэр туһунан, биигэр бу боппууоска аналлаах сокуону ылымтар туһунан;

— улуустар уонна куораттар дьахталларын баһылыктарын быыбарын болдьоон 1996 сылга дэри көһөрөр туһунан.

Туруоруллубут боппууостар Государственной Муньах (Ил Түмэн) Палаталарын муньахтарыгар, б. дь. баладан ыйын 22 күнүгэр холбоһуутаах муньахха болдомтодоохтук көрүлүнүлэр.

Саха Республикатын Президентин, Правительство чилиэннэрин, дьахталлар баһылыктарын, республика сорох салаааччыларын, профсоюзтар нэһилиэннэ аһара тыһааһынаах социальнай-экономическай олохтуттан кыһалларын билигин өйдүү-

бүт. Рынн экономикатыгар көһүү халбархай быһымтын-майгытын көмүгэр обществода тэрээһиннээх буолууну, бэрээдэги бары дьахталларынан бөдөрөгөтөр наада, сокуонноры булгуччу тутуууну, ылымдар баһаарымылара толорору ситиһиэххэ дьини кытта эмиэ сөбүлэһибит.

Ол тынан баран Государственной Муньах ылымдыктык сокуоннарын уонна сокуон суолталаах аңталарын ревизиялааһында итинни маһыһаһыны сулууспалыан себе суох. Кэлэр сыл сааһыгар эбэтөр Президент уочараттаах быыбара мытыллар сыдыгар социальнай балаһманын экономика тосту тупсуохтара дьини ким даһаны иһилиэннэһэ мэһиһиллэр кыада суох. Ханнык эмэ сокуону олоххо киллэрэргэ «тобоостох» быһыны-майгыны кэтэһэр олоххо киллэрбэт этин.

Уустук социальнай-экономическай сорунтары ситиһиннээхтик быһаарыыга үлэ коллективтарын уонна нэһилиэннэ бүтүүнүн активнай кыттыылара наадалар, государственнай былаас органнын салгыы реформалааһын уонна обществоны демократиялааһыны дьиргэтти наадалар дьини итэһэллээхпит.

Аан дойдутаагы практика көрдөрөн турар: обществода быһыны-майгы төһөнөн уустук да, сөччонон государственнай былаас органнын легитимнай быыбардарын ыһтар, норуот бэйэтэ быыбардыр дьоннорутар итэһилинн аһара наада.

Олохтоох государственнай былаас бөрөстөбниталлаах органнын депутаттарын уонна олохтоох дьахалта баһылыктарын быыбарданымаларын принцип Саха Республикатын Конституциятыгар (Төрүт Сокуонугар) киллэриллэн турар, ити принцип «Государственной былаас олохтоох органнын туһунан», «Государственной былаас олохтоох бөрөстөбниталлаах органнын

депутаттарын уонна олохтоох дьахалтатар баһылыктарын быыбардарын туһунан» Сокуоннарга салгы сайымнарылыбыта. Онон буоллаһына, объективнай нааданан буолар.

Ааспыт сыл алтынныгыттан ыла улуустар, куораттар, бөһүөлөктөр, сэлэһиллэр, нэһиллэктөр таһымнарыннан республикада государственнай былаас систематыгар вакуум үөскээбитэ, ытытабыллаах быыбардааччылар, билиэххэ, эһиэхэ биллэр. Министэлэргэ государственнай былаас бөрөстөбниталлаах органнын суохтар, ол кили уонна гражданнын бырааптарын уонна көнүлөрүн быһаччы халчайыһынан буолар. Эһиги аһардаас государство дьахталларын эрэ салайыыта буолбакка, ону аһан бэйэриг олохтутун салайыыта эмиэ кыттар ылаххыт суох.

Быыбардааччылар боломуочууларын биэрбит Саха Республикатын Сокуону таһаарар органнын көтүтүүнү туоратар, онон быыбардааччылар воляларын толорор—государственной былаас олохтоох органнын быыбарын мытар эбэрэһиһээтэх.

Итинэн салайтаран турар, билигин «Саха Республикатыгар государственнай былаас олохтоох органнын туһунан», «Государственной былаас олохтоох бөрөстөбниталлаах органнын уонна олохтоох дьахалтатар баһылыктарын быыбардарын болдьоонун туһунан», «Быыбар Килин комиссиятын туһунан» Сокуоннары утумнаахтык ылымнан турабыт. Ити сокуоннарга олоһуран «Государственной былаас олохтоох бөрөстөбниталлаах органнын депутаттарын уонна олохтоох дьахалтатар баһылыктарын быыбардарын болдьоонун туһунан» Государственной муньах (Ил Түмэн) уураада ылымдылыбыта.

Ыгырымылар автордара бэйэни салайыны уопсай принциптарын туһунан федеральнай сокуон

суобугар ситгенилэрэ республикада министэлэргэ государственнай былаас систематын уонна бөрөстөбниталлаах структураларын органнын тутулута суох баар буолуутун конституционнай быраабын көтүгэр түһэрэри мэһилдээбэт. Билигин бэйэни салайыны органныгар быыбары мытар туһунан көпсөтүн барбат.

Онон государственнай былаас олохтоох бөрөстөбниталлаах органнын депутаттарын уонна олохтоох дьахалтатар баһылыктарын быыбардара Саха Республикатын Конституциятын (Төрүт Сокуонуттан) бэйэтэ тахсан кэлэрэ нөстөн турар буолар.

Государственной Муньах (Ил Түмэн) государственнай былаас олохтоох бөрөстөбниталлаах органнын депутаттарын уонна олохтоох дьахалтатар баһылыктарын биир көмүгэ быыбардааһын болдьоон—1994 сыл сэттиннэ 27 күнүн күүһүгэр хаалларда.

Ытытабыллаах быыбардааччылар!

Буолаары турар быыбары бөлөмнээһин уонна ыттыы көмүгэр активностык көрдөрөгүтүгэр өһигиттэн көрдөһөн турар ыгырабыт. Үгүс өрүттээх уонна эппиэттээх үлэ. Ити үлэ бары сүһүөхтэри утумнаахтык олоххо киллэрин ис хоһоонун быһымтынан уонна болдьохторунан республика туһааннаах сокуоннарыгар көрүлүнн турар. Республикада быһыны-майгы кыһан салаадыбат буолуун, үлэ коллективтарыгар, хас биирдии үлэнир министэҕэ сатарыһыны таһаарыыахха наада, быыбары дьоһунууны ыттыахха уонна олору республикада күүстэри түмүүгэ уонна общественнай-политическай быһыны-майгыны туруктаах оңорууга туһанаахха.

Саха Республикатын Государственной Муньах (Ил Түмэн), Дьонуускай к., 1994 сыл, баладан ыйын 22 күнэ.

Бүгүн — Кырдыаастар күннэрэ

Ытык - мааны дьоммут туһугар

Олохтук историктын оңорсубут, сайдымбытын түстэспит, үгүс өөрүүлээх да, ыарахан да түгөннөри көрсөн, туораан кэлбит кырдыаастарбыт көмүскэллээх буолууларыгар республикабыт Президент, правительствота улахан үлэни ытталлар.

Ол курдук, холобур, правительство 1992 сыл муус устар 10 күнүнээҕи 175 №-дээх «Советох, көрөр-харайар иһигэ, доруобуйатынан үлэнир кыада суох дьону көрүүгэ социальнай үлэнигэри тутар туһунан» уураада ылымдылыбыта. Билигин улууспутугар маанык 27 үлэнигэринэн билигиннэ 121 киһи хабыллар. Олортон 42-лэрэ—70 саастарыттан тахсыбыт дьон.

Правительство 1993 сыл ахсынны 29 күнүнээҕи 534 №-дээх уураадынан үлэлээбэт пенсионердар икки сылга биирдэ Россия, Саха сирин ханнык баһарар сирдэринэр босхо айаһаан кэллэхтэрин сөп. Бу өнгөнөн билиэххэ сэттэ киһи 3 мөл. 318 тыһ. 110 солк. суумалаах үбүнэн туһанылар.

Ити курдук правительство быйылгы тохсунньу 13 күнүнээҕи 20 №-дээх уураагар, атын да уураахтарга сөп түбөһүннэрэн, Аҕа дойду сэрнитин, хоту көһөрүллүү кыттыылаахтара, сэрин сылларыгар кэлбизиннээх үлэлэри иһин мэтээлигэр наһараадаммыттар, 1 уонна II группалаах нэһиликтэр, чөлүөтүннэн туһанааччылартан ураты кыаммат, 100 тыһ. солкубайтан кырааны ылар 342 пенсионерга, о.д.а. 44 мөл. 460 тыһ. солкубайдаах көмө оһоһулунна.

1993 сылтан алтынны 1 күнэ Кырдыаастар аан дойдутаагы күннэринэн биллэриллэн турар. Мантан сибээстээн социальнай өбөбүл управлениетын нөһүгэ 70 уонна онтон үөһэ саастаах ытык кырдыаастарга—барыта 571 киһиэхэ—30-туу тыһ. солкубайдаах бородууктанан көмө оһоһулдуо. Бу үбү нэһиликтэр маһаһылыктарыгар ытталыт.

Ааспыт сылга өһигиттэр дьахалтатара бу күнгэ араас дьахаллары ыланнар бөһүөлэрин кыахтарынан кырдыаастарын бөлүгүнэн тураллар. Ол курдук тэрээһиннээхтик Хатылыга, Чурапчы сэлэһиннэтигэр, о.д.а. сирдэргэ ыттылыбыта. Быйыл улуус киһини дьахалтата (баһылы А. Р. Саргыдаев) бу күнү «Айыллаан» Кулутура дьэһитигэр ырыалаах-тойуутаах тэрээһиннээхтик атаарыада. Хатылы нэһилигэ дьахалтата (баһылык В. В. Ершов) уонна «Хатылы» акционернай общество (директор И. Н. Захаров) 20 кырдыааска 5-тин центнер туорах бурдугу, 1-дин тонна солонуну биэрэргэ быһаардылар, итиннэ ону тиэргэннэригэр таһа сылдьаллар.

Атын даһаны нэһиликтэр кырдыаас дьоннорун хомоһуохтара суоҕа уонна иһиннэтин маһаах үлэни, кыһамныаны күүһүрдөн, көпсөтүн иһнэхтэрэ дьини эрэнэбит.

Бары ытык кырдыаастарбыт, чэһиги-чэбдик, дьоллоох-соргулаах буоларгытыгар, өбөлөргүт, сөннөргүт сылаас тогурунтээһиннэригэр олоһоргутугар, ыччат дьонго өрүүтүн сүбэ-ама буола тураргытыгар бастык баһытын этэбит.

Афанасий РОМАНОВ,
социальнай өбөбүл улуустаагы управлениетын начальнига.

Оренбургскай уобалас. Староборисовск сэлэһиннэҕэ аҕабыт Леонид, таһара дьэһити үлэһити билэс уолтуттан биирдэстэрэ, Свято-Троицкай собуору көтүгэр түһэригэ үлэнир. Бу—киһи аҕатын көрөө.

Үбэ тийбэт буолан, үбү уобалас бюджеттаттан биэрдилэр. Собуорга федеральнай суолталаах кулутура пааматынныын статуһун биэрэргэ докумуонун бэлэмни сылдьаллар.

Хаартыскада: аҕабыт барытыгар кыһанар В. Вушухин түһэригэ. (РИТА—ССТА).

